

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดปราจีนบุรี*

THE MANAGEMENT OF SUNDAY BUDDHIST STUDIES CENTER IN
PRACHINBURI PROVINCE

พระครูชลธารโสภิต

Phrakru Chonlatarnsophit

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Social Science Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: narongchailopburi@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 274 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู จำนวน 6 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านพื้นที่การเรียนรู้
2. วิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกันทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ คำนึงถึงประสิทธิภาพประสิทธิผลและความประหยัด บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้น ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาบุคลากร ที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลและระบบการประเมินผล เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถหลักให้แก่บุคลากร การบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดไป มุ่งให้บริการ ด้วยการส่งเสริม และปกป้องให้บุคลากรของโรงเรียน วิธีการเรียนที่ได้ผลที่สุดการจัดการศึกษาใน

* Received April 3, 2023; Revised April 4, 2023; Accepted April 24, 2023

ศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถสร้างบรรยากาศและ การเรียนรู้หรือการศึกษาที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้มากที่สุด

3. เสนอแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี มีการจัดประกันคุณภาพการศึกษา มีการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ มีการบริหารจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส และยุติธรรม มีบทลงโทษบุคลากรเมื่อกระทำความผิดวินัยร้ายแรง มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ อบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม จัดหาเอกสาร มีการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา ให้บริการต่อบุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทุกระดับ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา; จังหวัดปราจีนบุรี

ABSTRACT

The main objectives of this research were 1) to study the problems in the management of Sunday Buddhist Studies Center; 2) to study the means for promoting the management of Sunday Buddhist Studies Center in Prachinburi Province; and 3) to suggest guidelines for the management of Sunday Buddhist Studies Center in Prachinburi Province. It was mixed methods research being conducted in this study. For the quantitative research, the questionnaire was used for the sample group of 274 students at Sunday Buddhist Studies Center in Prachinburi Province. Data were analyzed by using basic statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation. For qualitative research, interviews being conducted with 6 administrators and teachers. Data were analyzed by content analysis technique.

The results of the study were found that:

1. The overall problems in the management of Sunday Buddhist Studies Center were noted at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all 5 areas, namely, academic, personnel management, budget, and general administration and learning area.

2. Means for promoting management of Sunday Buddhist Studies Center in Prachinburi Province revealed that all personnel have shared responsibility for producing quality products, considering efficiency, effectiveness, and economy. Personnel and service recipients are satisfied, develop their potential, become more accepted by the society at the international level, encouraging educational institutions to be able to work in response to the mission of the academy formulate human resource development strategies that focuses on human resource management and evaluation system to strengthen the core competencies of personnel. The management is flexible, transparent, and can be always audited. with promotion and to protect school personnel. The most effective method of learning education in the 21st century must create an atmosphere and learning, or education can happen anywhere, anytime by focusing on learning outcomes that occur to students as much as possible.

3. The proposed guidelines for the management of Sunday Buddhist Studies Center in Prachinburi Province revealed that educational quality assurance is provided. There is a management of information systems and academic information. There is an administration to operate on teaching and learning. Evaluation must be performed in a transparent and fair manner. The personnel who commit serious disciplinary offenses should be punished. Personnel are properly assigned to work encouraging educational institutions to be able to work in response to the mission of the academy and to encourage teachers to maintain instructional materials for ease of use in epidemic situations. To encourage teachers to see the importance and benefits of using online teaching materials. Training on the use of online teaching materials in the epidemic situation. There should take proper care of the facility and its surroundings, provide documentation. Performance reports are continually reported. There is publicity for educational work, providing services to personnel of Sunday Buddhist Studies Center at all levels.

Keywords; Management; Buddhism Study Center; Prachinburi Province

บทนำ

จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละโรงเรียนขาดความชัดเจนในเรื่องบทบาทหน้าที่ว่าตนเองจะทำอะไร ทำอย่างไร และทำเพื่อใคร ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องสร้างความตระหนักในการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วม

ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยกำหนดเป้าหมาย และความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา เขต 1 โดยใช้หลักพุทธธรรมในการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักการทำงานอย่างมีส่วนร่วมโดย อาศัยความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นการทำงานร่วมกันโดยตามหลักพุทธธรรม เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่ง หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี และเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน การบริหารงาน การศึกษาอย่างมีอาชีพก็จะสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ปัจจุบัน มีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เปิดทำการเรียนการสอนทั่วประเทศ จำนวน 3,830 ศูนย์ จำนวนนักเรียนทั่วประเทศที่สามารถรวบรวมได้ มีจำนวน 1,098,740 คน และจำนวนครูประจำ แต่ละศูนย์ทั่วประเทศ มีจำนวน 26,522 คน

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็น การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาอีกช่องทางหนึ่งที่มีพระสงฆ์บริหาร การจัดการศึกษาเพื่อบริการสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญ งามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การ สร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การ เรียนรู้และปัจจัย เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 นั้น ให้เปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 9(6) ว่า “การมีส่วนร่วมของ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น”

การศึกษา พระสงฆ์จะต้องมีส่วนในการสอนศีลธรรม จริยธรรม แก่เด็กและเยาวชน คือ จัดตั้ง โรงเรียนหรือจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนในวัด ต่อจากนี้ไป วัดของพระพุทธศาสนาจะกลับมามีบทบาทใน ฐานะเป็นแหล่งการศึกษาของชุมชนเหมือนที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ดังนั้น พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปฏิรูป บทบาทใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มี บทบาทต่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชนช่วยชาติมากขึ้น

สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะที่ผ่านมาจะพบว่า วิกฤตการณ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เรื่องคุณภาพของศูนย์ฯ ที่ไม่เท่าเทียมกัน คนส่วนใหญ่อาจไม่มีสิทธิที่จะ เลือกลง ต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ฯ ที่ไม่แน่ใจในคุณภาพ การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน อาทิตย์ให้มีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียนนั้น จะต้องมีการกำหนดมาตรฐาน ของศูนย์ฯ และทำให้การบริหารจัดการศูนย์ฯ มีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การมี มาตรฐาน คือ การดำเนินกิจกรรมและภารกิจต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ และการบริการ และการจัดการได้สร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการทั้งผู้รับบริการโดยตรง คือ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม คือ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียน มีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้โดยการมีมาตรฐานเป็นแนวคิดที่

ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และเกิดผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรียังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยเฉพาะการใช้ข้อบังคับประกอบต่างๆ และกระบวนการนำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาที่จะส่งผลถึงความสำเร็จของควมมีประสิทธิภาพ และคุณภาพการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดปราจีนบุรี ดังผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาในรูปแบบ และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสังคมไทย” พบว่า ผู้เรียนธรรมศึกษาทุกช่วงชั้น มีความคาดหวังสูงกว่าตามสภาพความเป็นจริงทุกด้าน ต้องการศึกษาระบบศึกษาเพื่อนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับหนังสือแบบเรียนธรรมศึกษายังขาดแคลนโดยภาครัฐควรให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยผู้มีความรู้ที่จะต้องวางแผนให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมที่ได้พบบุตรหลานมาศึกษาเหล่าเรียนหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหนทางเลือกของผู้ปกครองที่คาดหวังว่าจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีตามหลักพระพุทธศาสนา

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาให้ผ่านพ้นสภาพปัญหา สามารถพัฒนาศูนย์ให้เป็นสถานที่เรียนรู้ให้แก่เด็ก และเยาวชนตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง พัฒนาการเรียนการสอนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในการใช้ชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี” เป็นรูปแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหากระบวนการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้แบบสอบถามนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 274 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ข้อมูลหลัก 12 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี โดยผลการวิเคราะห์เอกสาร ผลการสอบถาม และผลการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางขั้นตอนการวิจัย

ตาราง ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการวิจัย
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	1. ใช้แบบสอบถามนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 274 รูป/คน	1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ	สภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี	1. วิเคราะห์เอกสาร 2. การสัมภาษณ์ข้อมูลหลัก 6 รูป/คน	1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. การวิเคราะห์เนื้อหา	วิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี
ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี	1. ผลการวิเคราะห์เอกสาร 2. ผลการสอบถาม 3. ผลการสัมภาษณ์	3. การวิเคราะห์เนื้อหา	แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 157 คน เพศชาย จำนวน 117 คน มีอายุ 13-15 ปี จำนวน 83 คน อายุ 16-18 ปี จำนวน 83 คน อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 64 คน และอายุ 10-12 ปี จำนวน 44 คน ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 127 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 83 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 64 คน มีการเข้าเรียน 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 167 คน มีการเข้าเรียน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 69 คน และการเข้าเรียนมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 38 คน ตามลำดับ

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านพื้นที่การเรียนรู้ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับสามารถสรุปในแต่ละด้าน มีดังนี้

1.1 ด้านวิชาการ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ มีการจัดประกันคุณภาพการศึกษา มีการบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ และมีการบริหารจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ มีการวัดและประเมินผล กระบวนการเรียนการสอน

1.2 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ประเมินผลการทำงานอย่างโปร่งใสและยุติธรรม มีบทลงโทษบุคลากรเมื่อกระทำความผิดวินัยร้ายแรง และมีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมโดยข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ ศึกษาวิจัยและพัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านงบประมาณ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความสะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาด สนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ และจัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด ข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด ได้แก่ สนับสนุนให้มีการแสวงหาการเรียนรู้โดยวิทยากรในท้องถิ่น และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

2. ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี

2.1 ด้านวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ คำนึงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกันทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ คำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความประหยัด บุคลากรและผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนาศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้นโดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2 ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนอง ภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากุศลกร ที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคลและระบบการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถหลักให้แก่บุคลากร

2.3 ด้านงบประมาณ ได้แก่ มุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีดำเนินงาน และโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการกับงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ให้บริการต่อบุคลากรของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวิน ออาทิตย์ ทุกระดับ รวมทั้ง ชุมชน ด้วยความรับผิดชอบอย่างมีคุณภาพ และ ต่อเนื่อง ตลอดไป มุ่งให้บริการ ด้วยการส่งเสริม และปกป้องให้บุคลากรของโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเป็นภารกิจหนึ่งของศูนย์ ศึกษาพุทธศาสนาวินอาทิตย์ในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินอาทิตย์ให้ บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา

2.5 ด้านพื้นที่การเรียนรู้ ได้แก่ การเล่นจะกระตุ้นให้มีการเพิ่มขึ้นของเซลล์สมอง พื้นที่การ เรียนรู้ (Learning Space) จึงเป็นกุญแจสำคัญของการขยายการเรียนรู้ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่จะ เรียนผ่านการเล่น เป็นวิธีการเรียนที่ได้ผลที่สุดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถสร้าง บรรยากาศและ การเรียนรู้หรือการศึกษาที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับ ผู้เรียนให้มากที่สุด

3. เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวินอาทิตย์ จังหวัด ปราจินบุรี

3.1 ด้านวิชาการ ได้แก่ มีการจัดประกันคุณภาพการศึกษา มีการบริหารระบบข้อมูลและ สารสนเทศทางวิชาการ มีการบริหารจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ คำนึงถึง วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษาโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับผิดชอบร่วมกันทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ คำนึงถึง ประสิทธิภาพประสิทธิผล และความประหยัดบุคลากร และผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ พัฒนา ศักยภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับสากลมากขึ้นโดยอาศัยกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

3.2 ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส และยุติธรรม มีบทลงโทษบุคลากรเมื่อกระทำความผิดวินัยร้ายแรง มีการจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ส่งเสริม ให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงาน บุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล กำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาบุคลากรที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรบุคคล และระบบการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างขีด ความสามารถหลักให้แก่บุคลากร

3.3 ด้านงบประมาณ ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูรู้จักบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนเพื่อความ สะดวกต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ของโรคระบาดสนับสนุนให้ครูเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการใช้ สื่อการเรียนการสอนออนไลน์อบรมการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์ของโรคระบาด ความ เป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ วัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีดำเนินงาน และโครงสร้างของหน่วยงานการดำเนินการกับงบประมาณในรูปแบบที่ เหมาะสมมีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ดูแลอาคารสถานที่และสภาวะแวดล้อมอย่างเหมาะสม จัดหาเอกสาร มีการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

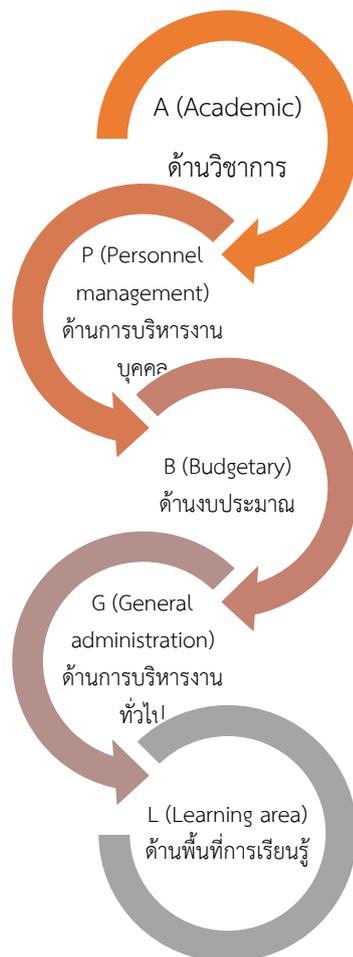

ให้บริการต่อบุคลากรของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินิจฉัย ทุกระดับ รวมทั้ง ชุมชน ด้วยความรับผิดชอบอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง ตลอดไป มุ่งให้บริการ ด้วยการส่งเสริม และปกป้องให้บุคลากรของโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นภารกิจหนึ่งของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินิจฉัยในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินิจฉัยให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา

3.5 ด้านพื้นที่การเรียนรู้ ได้แก่ มีพื้นที่ทางกายภาพจะคำนึงถึง แสง เสียง และคุณภาพของอากาศเหมาะสม มีพื้นที่การเรียนรู้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ มีพื้นที่เสมือนจะคำนึงถึงความพร้อมใช้งาน การเล่นเกมกระตุ้นให้มีการเพิ่มขึ้นของเซลล์สมองพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) จึงเป็นกุญแจสำคัญของการขยายการเรียนรู้ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่จะเรียนผ่านการเล่น เป็นวิธีการเรียนที่ได้ผลที่สุด จัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องสามารถสร้างบรรยากาศ และการเรียนรู้หรือการศึกษาที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาโดยเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนให้มากที่สุด

องค์ความรู้วิจัย

จากการสอบถามนักเรียนศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินิจฉัย จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 274 คนและสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูจำนวน 6 คน ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินิจฉัย จังหวัดปราจีนบุรี ดังภาพ

“APBGL Model”

ที่มา: พระครูชลธารโสภิต

คำอธิบายสัญลักษณ์

จากแผนภาพ ได้แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี” ได้แก่ “APBGL Model”

A หมายถึง Academic ด้านวิชาการ งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ สถาบันการศึกษาจะมีมาตรฐานหรือไม่ มักจะพิจารณาจากผลงานทางด้านวิชาการเป็นหลัก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในงานวิชาการ และเตรียมพร้อมในด้านบุคลากร อุปกรณ์วัสดุ สื่อ ตลอดจนอาคาร ห้องเรียน

P หมายถึง Personnel management ด้านการบริหารงานบุคคล การจัดสรรบุคคลให้ทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสม การใช้คนให้เหมาะสมกับงาน (Put the right man on the right job) การสร้างขวัญ และกำลังใจให้บุคลากรรัก ห่วงเทรับผิดชอบงาน และทำให้เห็นว่าการปฏิบัติงานที่รับมอบหมายเป็นเกียรติยศ ศักดิ์ศรี มีความมั่นคงในอาชีพ เป็นต้น เหล่านี้ เป็นหนึ่งในหลักการพื้นฐานของการบริหารงานบุคคลที่นำไปสู่ความสำเร็จ

B หมายถึง Budgetary ด้านงบประมาณ การจัดทำงบประมาณในแบบปัจจุบันได้เริ่มมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 ซึ่งเป็นสมัยที่สภาผู้แทนราษฎรได้ประสบความสำเร็จในการสงวนอำนาจที่จะอนุมัติรายได้ และรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดทำงบประมาณในแบบปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับวิวัฒนาการการปกครองต่อมาได้มีการนำแบบอย่างมาจัดทำงบประมาณขึ้นในหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยการจัดทำงบประมาณนั้นรัฐบาลได้เริ่มทำขึ้นก่อน และต่อมาได้ขยายขอบเขตไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน

G หมายถึง General administration ด้านการบริหารงานทั่วไป การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานธุรการ งานสารบรรณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การเงิน การบัญชี งานพัสดุ และระบบควบคุมภายใน ที่ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบ และแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

L หมายถึง Learning area ด้านพื้นที่การเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในสถานศึกษา ร้านอาหาร ร้านกาแฟ มุมหนึ่งในสวนสาธารณะ ร้านหนังสือ สถานศึกษา หรืออื่นๆ ซึ่งต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ขั้นสูงและทักษะชีวิตที่สำคัญจำเป็น สถานศึกษาในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ต้องออกแบบพื้นที่ของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติการ

1. ครูมีการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
2. สนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานการณ์ของโรค

ระบาด

3. ครูมีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
4. ส่งเสริมให้มีพื้นที่การเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. ควรศึกษาวิธีการส่งเสริมการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัด
ปราจีนบุรี
3. การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดปราจีนบุรี

บรรณานุกรม

กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). แนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีงบประมาณ 2554, หน้า 48.

กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). ข้อมูลสถิติจากเอกสารโครงการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อเฉลิมฉลองพุทธชยันตี 2600 ปี แห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ประจำปีงบประมาณ 2555, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:<http://www.dra.go.th/download/news/25550716/โครงการและกำหนดการแต่ละครั้ง>, [17 พฤษภาคม 2565].

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2542). การคณะสงฆ์ กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542), หน้า 20-21.

ระบบฐานข้อมูลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กรมศาสนา. (2565) รายชื่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ (สถิติข้อมูล ศพอ.), [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.dra.go.th/dra_learn/main.php?filename=name [18 พฤษภาคม 2565].)

ศรีนวล ลักกิตโร (ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม, นายเอกสิทธิ์ คล้ายแดง (นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ). (2559). รวม ศพอ.ทั่วประเทศ ปี 2559, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา ฐานลงกรรม ทาวเวอร์ ชั้น 15-16), ข้อมูลรวมสถิติจากเอกสาร วันที่ 11 เมษายน 2559. (อัคราเนา)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน, 2546), หน้า 2.

สมศักดิ์ บุญปู, ผศ.ดร. (2554). พระสงฆ์กับการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554), หน้า 337.

อเนก ขำทอง (ป.ธ.9), ปัญญา สละทองตรง (ป.ธ.9), และนักวิชาการศาสนา 8 ว. (2550). **ธรรมศึกษาชั้นตรี ฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ในปัจจุบัน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2550) หน้า 1-3.